

Katastrofiestetiikasta

"Yrittäessäni koota itseäni kirjoittamaan kommenttia erään "onnettomuusraportin" valokuvien, revin mulstiinparoni sitä mukaa kun sain niitä paperille. Mitä - eikö mitään sanottavaa kuolemasta, itsemurhasta, haavoista, onnettomuuksista? Ei, ei mitään, kuvia joissa näen lääkärintakkeja, parit, ruumia maassa makaamassa, rikottua lasia jne."

(Barthes 1985, 117.)

Onnettomuuskuvat, katastrofikuvat, ovat lehtikuvauksen yksi valtasuoni, jossa veri virtaa kohisten ja näytävästi - etten sanoisi esteettisesti. Hermann Biowin ja Ferdinand Stelznerin daguerrotypiamenetelmällä ottamia valokuvia Hampurissa riehuneesta suuresta tulipalosta vuonna 1842 pidetään ensimmäisinä uutisvalokuvina. Kuvat tosin julkaistiin silloin piirroksina, koska rasterikuvaa ei vielä oltu keksitty. Kolmisenkymmentä vuotta myöhemmin painettiin ensimmäiset uutiskuvat. Tulipalojen ohella "kiskoilta suistuneet junat, pudonneet ilmapallot tai haaksirikkoutuneet laivat, luonnonkatastrofit, kuten myrskyt ja tulvat, olivat lehtiin kuvia toimittavien valokuvaajien keskeistä aineistoa" (Saraste 1980. 92).

Kun listaan lisätään vielä sotakuvat, niin voidaan nähdä että Kuoleman kuvat ovat yksi tiheimmin sykkivä valokuvauksen laji, genre. Valokuva kykenee siihen, mihin tekstin on vaikea tiivistyä. Valokuva voi jäädyttää kuoleman yhdeksi historialliseksi silmänräpäykseksi, mutta myös sen oma olemus on kuolettava. Valokuva ironisoi kuolemaa. "Äitiäni lapsena esittävän valokuvan äärellä sanon nyt itsekseni: hän tulee kuolemaan: kuten Winnicottin psykoottinen potilas, minä vapisen jo tapahtuneen katastrofin pelosta. On kohde jo kuollut tai ei, jokainen valokuva on tuo katastrofi." (Barthes 1985, 102)

Miksi sanomalehdissä julkaistaan katastrofiuutisia, miksi ne myyvät ja kiinnostavat lukijoita? Amerikkalaista lehtikuvausta ja kuvajournalismia tutkineen Kenneth Kobren käsitys onnettomuuskuvista on naiivi eikä pyri problematisoimaan, mistä onnettomuuskuvista on kyse. Kuitenkin se kuvastaa ajattelutapaa, joka ohjaa arkista, rutiininomaista uutisarvostusta ja -valintaa:

"Onnettomuudet tekevät uutiset. Jos miljoona Los Angelesin asukasta ajaa kotiin moottoritiellä turvallisesti perjantai-iltana, niin se ei ole uutinen. Mutta

jos kaksi ihmistä on kuollut auto-onnettomuudessa Hollywood Boulevardilla moottoritien liittymällä, silloin sanomalehden ostajat haluavat lukea jutun ja nähdä kuvan onnettomuudesta." (Kobre 1980, 60)

Tapahtumilla on oltava uutisarvoa, mutta kuoleman läsnäolo ei automaattisesti johda tapahtuman laajamittaiseen, kuvalliseen uutisointiin. Pelkkä inhimillinen kärsimys ei riitä, tapahtumalla on oltava jokin erityinen merkitys, joka nostaa sen katastrofiuutiseksi kansainvälisestä ja kansallisesta uutisvirrasta. Tuo erityinen merkitys voi olla hyvinkin **symbolinen**. Tarkastelen tässä artikkelissani kahta uutistapahtumaa, jotka ovat saaneet aikanaan laajaa julkisuutta. Molemmissa tapauksissa, Hindenburgin tuhoutumisessa 1937 ja avaruussukkulan räjähdyksessä 1986, tapahtumien symbolisen uutisarvon merkitys on huomattava. Molemmat ilma-alkuset ovat olleet aikansa kansallisia teknologisen kehityksen näkyviä tunnusmerkkejä, joiden kehitystä ja ensiaskelia on seurattu tarkkaan. Toisen maailmansodan aattona nouseva Saksa pyrki kaikin mahdollisin keinoin osoittamaan etevämyytensä teknologisessa kilpailussa. Avaruussukkulasta on kehkeytynyt Yhdysvaltain symboli avaruuden valloituksessa.

Ilmalaiiva Hindenburgin ja avaruussukkula Challengerin uutistapahtumien analyysissa käytän termiä **katastrofiestetiikka**, joka viittaa kahtaalle: katastrofiin: tuhoisa käännekohta; romahdus, mullistus, (suur-)onnettomuus, tuho ja toisaalta esteettisyyteen: estetiikkaan kuuluva, taide-; taiteellinen, kaunis (ks. Nykysuomen Sivistyssanakirja 1980). Toisaalta on kyse journalismista, toisaalta estetiikasta ja näiden leikkauksesta tiettyssä uutistyyppissä.

Analyysitapani on **ikonosentri-**nen, ensisijaisena analyysin kohteena on kuvallinen, esteettinen kenttä. Toissijaisesti tarkastelen verbaalista kenttää. Kolmantena analyysikenttänä on journalistisen materiaalin taitto, joka ilmentää kuvien ja tekstin sekä niiden ympärille jäävän tyhjän tilan suhdetta toisiinsa. Uutisanalyysini poikkeaa painotukseltaan esim. tiedotustutkijoiden työryhmän uutisanalyysista vuodelta 1981, jolloin ryhmä analysoi kolmena päivänä Ylen ja Mtv:n uutislähetystyksiä (Työryhmä 1981). Heidän tarkastelunsa oli logosentristä, eli se painottui sanan (puheen) arviointiin. Tällöin "kuvaruudun visuaalinen aines on toisijaista, vaikka lähetystyksiä seuratesamme kävikin ilmeiseksi ..., että visuaalinen aines usein syrjäyttää ääniselostuksen tyystin." (emt., 13)

Työryhmän uutisanalyysilla ja katastrofiuutisanalyysilläni on kuitenkin selviä kontaktipintoja. Työryhmä kiinnittää huomiota kirkollisten menojen ja uutisten muotoytäläisyyteen. Katastrofiuutisissa, jos missä, rituaalisuus, jopa uskonnollisuus, on olennainen osa tapahtuman esitystä. Kuoleman voittaminen on yksi uskonnon ja joukkotiedotuksen perusteemoja.

Myös teatterissa, näytelmän esittämisessä, visuaalisuus on ratkaiseva osa kokonaisesitystä. Skenografi lavastaa, visualisoi esityksen, jotta katsoja vastaanottaisi esityksen toivotulla tavalla. Visuaalisuus on niin olennainen, sisäänrakennettu, elementti esityksessä, että usein katsoja pitää sitä täysin luonnollisena. Katsoja ei kykene näkemään, että näyttelijöiden naamioiden lisäksi koko esitys voi olla naamio, jonka alta draama näyttäytyy.

Barthesin mielestä teatteri on

valokuvauksen läheisin taidemuoto. Hänen mielestään valokuvaus on "primitiivistä teatteria": "... ensimmäiset näyttelijät irtaantuivat yhteisöstä näytelläkseen Kuoleman roolia: omaksua tämä rooli tarkoitti itsensä ilmaisemista samalla kertaa elävänä ja kuolleena ruumiina." (Barthes 1985, 37)

Ilmentäessään kuolemaa sekä valokuvaaja että näyttelijä projisoivat yhteisön kuoleman pelkoa. Molemmat pyrkivät kuoleman voittamiseen, jota tehtävää kirkko on itsepintaisesti pitkään pitänyt yksinoikeutenaan. Ennen kuin kansa oppi lukemaan, papit ja kirkkomaalaukset välittivät tiedon ja kuvat uhkaavista katastrofeista. Teatteri-, kirkko- ja lehdistödraamoilla on yhtäläisiä muotoja ja rituaaleja, vaikkakin niiden suora rinnastaminen ei ole ongelmatonta. (Ks. draaman käsitteestä Hotinen & Virtanen 1986)

Hindenburg 1937

Kun valtameriristeilijä Titanic uposi neitsytmatkallaan 1912 ei onnettomuuspaikalla ollut lehtikuvaajia ja reportaasiryhmiä. Suuresta katastrofista ei saatu valokuvia, joita olisi voitu käyttää tapahtuman dokumentteina. **Daily Mirror** keksi kuitenkin ratkaisun. Se käytti uutisen yhteydessä kymmenen vuotta vanhaa kuvaa kapteenin vaimosta ja tyttärestä. Valokuvan tehtävänä oli merkitä, todistaa kapteenin hukkuminen ja Titanicin uppoaminen. (Ks. Hall 1984, 140)

Sen sijaan kun hopeanhohtoinen ilmalaiva Hindenburg, peräsimessään Saksan hakaristisymboli, oli laskeutumassa Lakehurstiin Yhdysvalloissa 6. toukokuuta 1937, oli kentälle kerääntynyt 22 valokuvaajaa. He olivat tulleet rutiininomaiselle kuvausmatkalle ottaakseen kuvia

feature-toimittajilleen. Ilmalaiva räjähti kuitenkin yhtäkkiä ja syttyi palamaan. Katastrofi kesti lähes minuutin, ja jokaisella kuvaajalla oli riittävästi aikaa ottaa kuvia, jotka osaltaan todistivat kuolemaa. Yhdessä silmänräpäyksessä "rutiini-keikasta" tuli "tosi kova uutinen" ja kuvaajista kuoleman estetisoijia, ikuistajia.

Kuvaajien joukossa oli myös philadelphialaisen **Record**-lehden valokuvaaja Jack Snyder, joka on kertonut tapahtumasta:

"Olen kantanut kameraani noin 16 vuotta, mutten ole koskaan aiemmin saanut tilaisuutta ottaa todella hyviä kuvia. Odotin Hindenburgia tuntikausia masentavassa sateessa, koska halusin saada lähikuvia. Ajattelin, menen lähelle kiinnitysmastoa nähdäkseni kiinnittymisen. Silloin kuulin pääni päällä pamahduksen, pauhaavan räjähdysten, ja sitten W-H-A-A-M. Siellä oli suunnaton liekki ja kuumuus humahti hiuksiini." (Newhall 1964, 180)

Snyder on kertomuksessaan luultavan rehellinen, sillä kerrankin hän sai kuvia jotka ylittäisivät julkaisukynnyksen lehdessä. Tuona kiihkeänä minuuttina valokuvaajat kuvasivat toinen toistaan näyttävämpiä otoksia. Tuskin he noina hetkinä ajattelivat omaa rooliaan lehtikuvaajina, kuoleman asiamiehinä. Tuskinpa lehtien toimittajat ja taittajatkaan miettivät kuvat saatuaan sitä, miksi seuraavan päivän lehdet olivat täynnä onnettomuuskuvia. Koskaan aiemmin ei onnettomuutta oltu selostettu niin kattavasti valokuvoin. Kuvat oli suurennettu usein puolen sivun kokoisiksi. **New York Postilla** oli seitsemän sivua kuvia, **Daily Mirrorilla** yhdeksän ja **New York World-Telegram** julkaisi 21 valokuvaa. Tragediaa ei kerrottu sanoin vaan pääasiallisesti kuvoin.

Myös **Helsingin Sanomat** käytti 8.5.1937 useita valokuvia. Sillä ei kuitenkaan ollut tuoreita kuvia

tapahtumasta, vaan se joutui käyttämään arkistokuvia kuten **Daily Mirror** Titanic-onnettomuudessa. HS julkaisi premiääri- ja kahdelle sisäsivulle levitetyssä uutisessaan viisi valokuvaa. Pääkuvana (4/7 palstalla) etusivulla oli arkistokuva Hindenburgin ensimmäiseltä Atlantin lennolta edellisvuonna. Kuva on samalta paikalta, missä onnettomuus tapahtui. Se on otettu lintu-perspektiivistä ja kuvateksti kertoo, kuinka "Ilmalaivan hopeinen runko säteilee aamuauringossa". Samalla sivulla on myös kuva kapteeni Lehmannista, joka loukkaantui onnettomuudessa pahoin, ja kuoli myöhemmin vammoihinsa. Sisäsivuilla on kuvia ilmalaivan dieselmootoreista, joista onnettomuuden katsottiin alkaneen. Teksteissä pohditaan mahdollisia syitä onnettomuuteen, eikä sabotaa-sin mahdollisuutta jätetä mainitsematta. Onnettomuus uutisten kuvat ovat varsin staattisia, mutta teksti on sitäkin dramaattisempaa. Sisäkuvat ilmalaivan kävelykannelta ja ravintolasta antavat kuvan siitä, kuinka rauhallista ja turvallisen tuntuista ilmalaivalla matkustaminen oli. Rauhallisen kuvituksen ja draamat-tisen tekstin välille syntyy kontrasti. Vasta seuraavana päivänä HS julkaisee "sähkökuvan" Lakehurstista. Siinä maahan rojautanut ilma-laiva palaa ilmiliekeissä.

HS:n arkistokuvat olivat esteet-tisiä mutteivät dramaattisia kuten amerikkalaisten lehtikuvaajien otokset. Kuitenkin arkistokuvillakin kyettiin luomaan illuusio Hindenburgin räjähdyksestä. Uutisen luki-ja/katsoja samaistaa ilmalaivan ja kapteenin kuvan onnettomuuteen. Teksti ohjailee vastaanottajan kuvittelemaan, miltä onnettomuus on saattanut "näyttää". Seuraavana päivänä julkaistu "sähkökuva" lopul-ta todistaa tapahtuman draamaatti-

suuden.

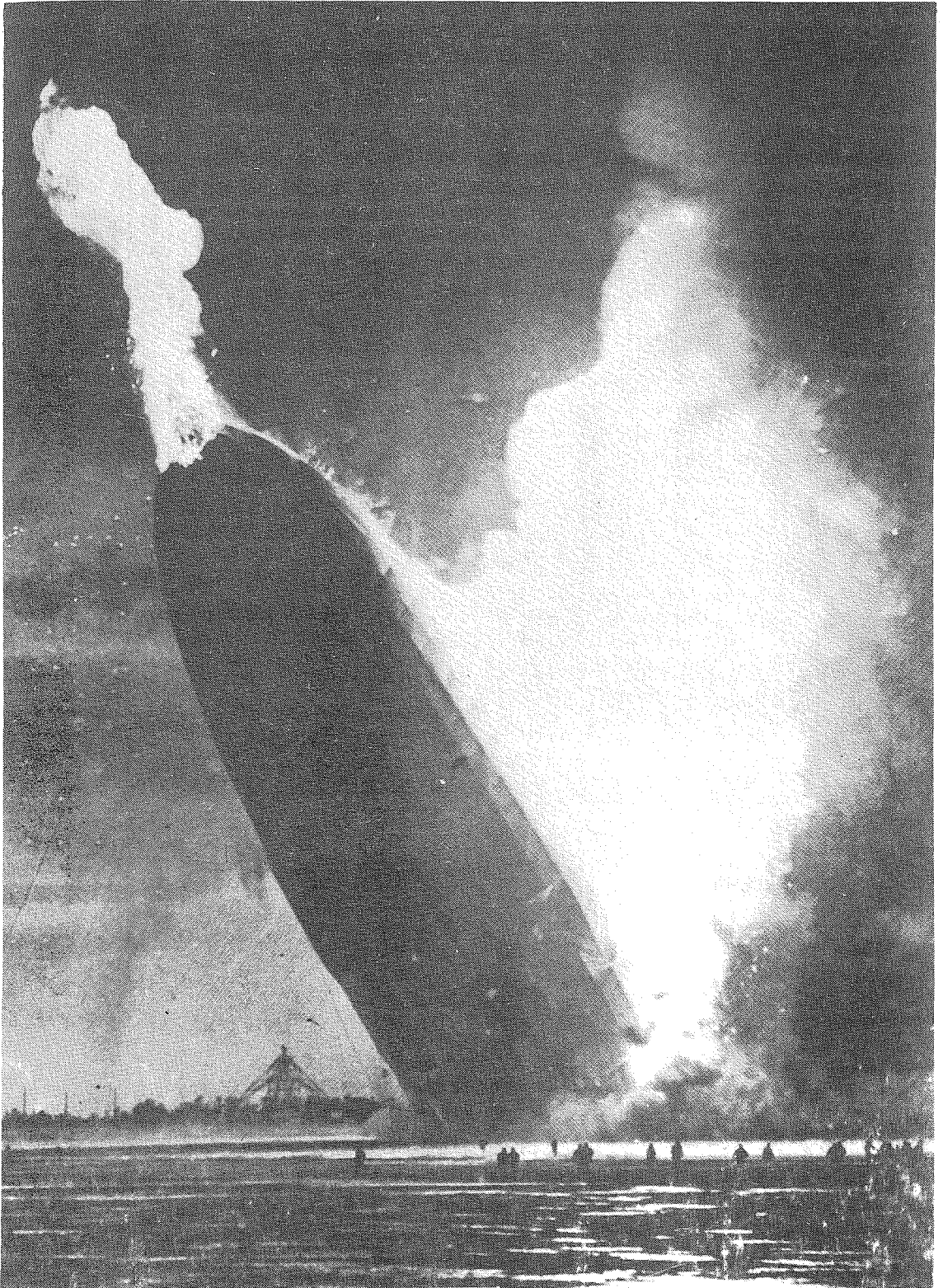
Lukijan mielikuvia ja assosiaa-tioita katastrofin kulusta ruokitaan kuvauksella siitä, kuinka katastrofista otettuun elokuvaan oli reagoi-tu:

"Kun elokuva onnettomuudesta esitettiin New Yorkin eri elokuvateattereissa, pyörtyivät useat naiset. Filmistä kävi ilmi, että palon ensimmäisenä merkinä oli pieni savupallo ilmalaivan alapuolella sen paikan vieressä, missä vakaannutta-misparäsimet sijaitsevat. Elokuva antaa siksi täydellisen kuvan onnettomuudesta, että sitä tullaan käyttämään hyväksi virallisessa tutkimuksessa"

Helsingin Sanomien tapa uutisoi-da Hindenburgin onnettomuus oli tuoreiden uutistekstien ja vuoden takaisten arkistokuvien avulla rakennettu ja taitettu katastrofiuuti-nen, joka ensivaikutelmaltaan on esteettinen ja rauhallinen. Teksti ohjaa kuvien lukua siten, että ju-tusta saatava kokonaisvaikutelma on kuitenkin traaginen.

Amerikkalaisissa lehdissä oli varaa valita toinen toistaan vaikut-tavampia kuvia. Samasta tapahtu-masta on useita versioita, mutta useimmissa niissä on keskeisinä merkitsevinä osatekijöinä palava ilmalaiva, sateinen kenttä ja pake-nevat ilmiset. Suuri palava ilmalai-va ja sen alta pois juoksevat pie-net ihmishahmot luovat vaikutelman tapahtuman paatoksellisuudesta. Pienen ihmisen on alistuttava suu-ren jumalallisen ja kahlitsematto-man voiman edessä.

Harold Evans on analysoinut tapahtumasta otettuja kuvia. Valo-kuvaaja Murray Beckerin toteutus Hindenburgista (ks. kuva 1) on "voimakas kompositio". Se on otetuista kuvista Evansin mukaan "kaikkein onnistunein mittasuhteis-sa, ilmeikkyydessä ja symbolismis-saan". Siinä "ihmishahmot luovat draaman ja syvän tunnelikutuksen,

Kuva 1.

tunteen loukkuun jäävistä matkustajista ja miehistöstä. Silmä seuraa ilmalaivan muodostamaa diagonaalia maassa oleviin pisteisiin ja taas takaisin rajuihin sivulla oleviin liekkeihin." (Evans 1978, 90)

Kuvan vaikuttavuuteen on osansa myös kuvanoton hetkellä. Hindenburg on juuri iskeytynyt peräosastaan kentän pintaan ja ilmalai- van keulaosasta syöksähtää tulilieskoja. Se on kuin kuoleva eläin, joka paljastaa avonaisen kaulansa tulen syötäväksi. Jos tätä kuvaa verrataan tuonnempana analysoitavaan avaruussukkulan räjähdyskuvaan, niin Hindenburgin kuva on kouriintuntuvampi kuin kymmenien kilometrien korkeudessa tuhoutunut Challenger. Molemmissa räjähdyskuvuissa on "ratkaiseva hetki" saatu vangittua. Barthesille tuo hetki on kuoleman hetki, kun taas toiselle ranskalaiselle Henri Cartier-Bressonille se on tapahtuman merkittävä hetki, jolloin myös kuvan muoto välittää parhaan mahdollisen ilmaisunsa. (ks. Cartier--Bresson 1983, 99-100)

Tässä nimenomaisessa kuvassa mielestäni olennoituu katastrofiestetiikan dualistisuus. Toisaalta kuva esittää reaalista suuronnettomutta ja toisaalta se on esteettinen valokuva. Jos valokuvan luonne on lähellä kuolemaa, niin katastrofiesteettisessä valokuvassa kuolema korottuu toiseen potenssiin. Valokuvassa voit kuolla kahdesti. Kuoleman esittäminen esteettisenä nautintona, juhlavana ja tunteita kohottavana tapahtumana herättää sekä eettisiä että moraalisia kysymyksiä. Tässä suhteessa sotavalokuvat ovat katastrofikuvien sielunveljiä. Kuolemalta karsitaan sen raadollisuus, epäinhimillisuus, tuska. Kuvat konnotoivat mielihyvän ideologiaa.

Katastrofeista ja sodista välite-

tyt kuvat säätelevät ihmisten käsityksiä onnettomuuksista ja sodista. Falklandin sodan uutisointia tutkinut Ilkka Saari on sanonut, että viranomaisten ohella myös "toimitajat omine säädyllyisyyskäsitteeseen vaikuttivat siihen, millaisen mielikuvan britit saivat Falklandin sodasta ja yleensä nykyaikaisesta sodankäynnistä ... Ratkaisut, joita toimittaja ja sotilaat tekevät kuvamateriaalin valikoinnissa, muuttavat sodat helposti kauniiksi ja draamaattisiksi kuvajaksiksi." (Saari 1985, 108).

Estetisointiin ollaan taipuvaisia yhtä hyvin sotaelokuvissa, reportaaseissa, yksittäisissä valokuvissa kuin myös sotaharjoituksia kuvaavissa jutuissa, joissa varusteluideo- logia välittyy kuvien ja kielellisten esitysten kautta. (Ks. Timonen 1986) Raja sota- ja katastrofikuvan välillä on häilyvä.

Avaruussukkula 1986

Mitä kauniimmin pöytälehti on katettu, sitä makoisammalta maistuvat katastrofiuutiset. Sanomalehden koreuteen, visuaaliseen ulkoasuun, panostetaan kuin minkä tahansa tavarantoiminnan esteettiseen kuorrutukseen, kosmetiikkaan. Vaikka onnettomuuksissa ja sodissa kuolema on lisänä, ei esityksen esteettinen dimensio ole suinkaan koruton, asiallinen tai hiljentyvä kuten hautajaisissa, vaan katastrofiesteettiset uutiset ovat kuin hautajaisten esitanssi: viimeinen valssi Lakehurstissa, Cape Carnevalissa tai Mikkelissä.

Hindenburgin ja avaruussukkulan tuhoutumiset ja niiden uutisointi muistuttavat toisiaan sekä asiallisesti että esteettisesti. Vastaanottajan kannalta avaruussukkulan uutisoinnissa on lennetty kuitenkin uuteen aikakauteen: reaaliikaan.

Yhdysvalloissa kansakunta seurasi suorasta televisiolähetyksestä, kun avaruuslentojen ensimmäinen virallinen siviilimatkustaja Christa McAuliffe marssi kuuden muun astronautin kanssa sukulaan, joka räjähti reilun minuutin lennettyään tuhansiksi palasiksi. Saman filminauhahan näkivät myös suomalaiset, mutteivät vielä suorana satelliittilähetyksenä.

Tässä yhteydessä en analysoi tarkemmin televisiouutista, vaan keskityn kahden sanomalehden, **Helsingin Sanomien** ja **Ilta-Sanomien** uutistulkintoihin tuosta katastrofista. Periaatteessa sanomalehdet pyrkivät samaan kuin televisiokin: kokemaan kuoleman ratkaiseva hetki. Erot ovat lähinnä välineen ilmaisukieleen liittyviä.

Helsingin Sanomat otsikoi 29.1.1986 etusivun pääuutisena: "Sukkula räjähti/Seitsemän astronauttia kuoli tulipallossa." Etusivulla on kuvan osuus noin 70 % jutun kokonaispinta-alasta, loppuala jää suurelle otsikolle ja tiiviille tekstille. Sivua katsoessaan silmä punkteeraa suureen kuvaan, joka ei ole tavanomainen uutiskuva, jolta odotetaan informatiivisuutta, esittävyttä, selkeyttä. Se on enemmänkin moderni, 'kaunis', valokuva-ajan impressio, joka vetoaa erikoisuudellaan ja herättää kysymyksen: mikä tämä on? Jos palaamme Hindenburgista esitettyyn kuvaan, emme voi olla huomaamatta niiden samankaltaisuutta. Räjähdyksen voima ja etäisyys on suurempi kuin aiemmin, mutta esteettinen vaikutelma on hyvin saman suuntainen.

HS:n etusivun uutinen kuvaa sanomalehden tehtävää toisen asteen tiedonvälittäjänä. Lehti viittaa uutisessaan televisioon (Hindenburgissahan viitattiin elokuvaan): "Järkyttynyt kansakunta seurasi

yhä uudelleen ja uudelleen televisioistaan **kuolemaantuomitun** sukulan kiitoa avaruuteen ja yhtäkistä pirstoutumista juuri, kun moottoriteho lisättiin täysille." (Korostus HV)

HS:n sisäsivulla olevassa uutisessa huomio kiinnittyy ennen kaikkea sivun taittoon. Kuvien rinnastuksella, otsikoiden asemoinnilla ja tekstin sijoittelulla lehden taittaja on luonut kokonaisnäemyksen tapahtumasta. (Ks. kuva 2) Taittamalla lehden sivulle sekä vahvasti emootioihin vetoavia kuvia ja toisaalta raportoivaa tekstiä lehti suhteistaa eri osatekijöiden merkityksen toisiinsa nähden: räjähdyskuva saa vierelleen kuvan opettajattaren vanhemmista ja hänen lapsestaan sekä kuvan astronauteista marssimassa sukulaan. Kaksi piirroskuvaa ovat informatiivisia, asiallisesti ne ovat lähempänä tekstiä kun taas otsikot ovat enemmän kuvankaltaisia.

Sivun pääkuva, kuuden palstan räjähdyskuva, on silta etusivun uutiseen. Kahden palstan vieruskuvassa opettajatar Christa McAuliffen vanhemmat ja tytär katsovat ylös räjähtävään avaruussukkulaan, kuvarynnastus luo simultaanisen vaikutelman samanaikaisuudesta. Hindenburg-kuvassahan ihmiset ja ilma-alus olivat samassa kuvassa. Lehden katsoja samaistuu Hindenburg-kuvassa pakeneviin ihmisiin aluksen alla ja toisaalta miehistöön ja matkustajiin jotka ovat aluksen sisällä. Challenger-kuvassa samaistumisen kohteet ovat samanlaiset: opettajattaren omaiset ja itse miehistö, mutta ne on esitetty sivun kolmessa eri kuvassa. Kuvien valinnalla ja taitolla luodaan visuaalinen käsitys tapahtumasta jonka syistä ja seurauksista teksti esittää oletuksia. Monelle katsojalle/lukijalle mieleenpainuvien vaikutelma tapah-

ULKOMAAT

Challenger räjähti nousunsa avainhetkellä

Reagan peruutti kongressipuheensa, koko Yhdysvalloissa surupäivä

HS

WASHINGTON
Maailma Verkko

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

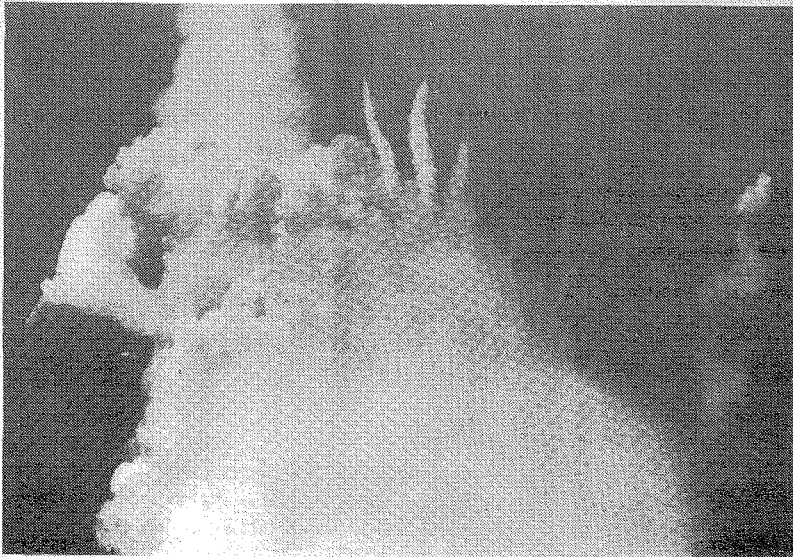
Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Avaruuslaite Challenger muuttui valtavasti tulipalloksi, kun vetäjänsä polttoainetta alkoivat suuttua omissa polttoainetankkeissa.

Challengerin Orlan McAuliffein vaimon suru on ollut kaikin puolin samanlainen kuin miehensä. Lisä näkymä.

Amerikkalaiset kauhistuivat

Nasa vakuutti sukulaohjelman jatkuvan "muutoksin"

HS
WASHINGTON
Tuja Verkko

Toukok. 29. päivänä 1985. Presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Nasa puolusti turvaintia

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Orlando McAuliffein vaimon suru on ollut kaikin puolin samanlainen kuin miehensä.

Tälle surulle oli julkaisuhetki

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

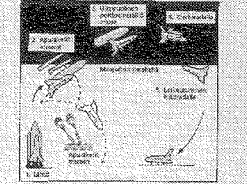
Turvallisuus avaruuslentojen paha pullonkaula

HS
Helsinki-tuulet

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Normaalitilaisella lähtöillä avaruuslentojen turvallisuus on erittäin korkea. Kuitenkin avaruuslentojen turvallisuus on erittäin korkea.

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Diogen kuumien rakettien

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

Pelintilastietä jätettiin pois

Yhdysvaltojen presidentti Ronald Reagan peruutti tänään kongressissa pidettävänsä puheen, kun Challenger -avaruuslaite räjähti ilmassa. Reaganin puhe peruutettiin, koska laite räjähti ilmassa ennen kuin se olisi voinut aloittaa matkan.

Challengerin räjähtäminen aiheutti laajan hälytyksen Yhdysvalloissa. Koko maassa pidettiin surupäivä. Presidentti Reaganin puhe peruutettiin, ja hän kertoi, että Challengerin onnistunut lento olisi ollut merkittävä voitto.

Challengerin lento päättyi epäonnistuneeseen. Laite räjähti ilmassa noin kahdeksan minuuttia lento-ajan jälkeen.

tumista rekisteröityy kuitenkin kuvien ja otsikoiden avulla. Hallin sanoin:

"Toimittaja ei vain etsi ja valikoi valokuvaa sen vaikutuksen, dramaattisen merkityksen, epätavallisuuden, vastakohtaisuuden, tapahtuman viestinä tarjoaman kaukupohjan jne. mukaan: hän harkitsee samaan aikaan, miten näitä arvoja kohdellaan tai 'suunnataan' - ts. koodataan tulkitsevasti. Tämä on kaksoisilmaisuus - muodolliset uutisarvot/ideologinen käsittely - joka sitoo sanomalehden sisäisen diskurssin yhteiskunnan ideologiseen universumiin." (Hall 1984, 172)

Väitän, että tuossa ideologisessa universumissa visuaalisilla ja esteettisillä arvoilla on suuri merkitys. Ratkaisevinta on kuitenkin niiden käyttötarkoitus: editoinnilla tapahtuman funktio voidaan kääntää haluttuun suuntaan.

Näin käy katastrofikuville ja sotakuville, jotka ovat kansakunnan itseymmärryksen kannalta tärkeitä kuvia, kuvia joilla on voimakas ideologinen painolasti. Barthesin mukaan yhteiskunta ei luota puhtaaseen merkitykseen: "Siksi valokuva, jonka merkitys (en sano sen vaikutus) on liian voimakas, käännetään pois suunnastaan: sitä kulutetaan esteettisesti, ei poliittisesti." (Barthes 1985, 42)

Helsingin Sanomia puhtaammaksi viljellyn esimerkin katastrofiestetiikasta, merkityksen siirtämisestä poliittisesta esteettiseen, tarjoaa 29.1.1986 julkaistun **Erikois-Ilta-Sanomien** etusivu. (Ks. kuva 3) Siinä on mainosmaista tehokkuutta, joka vetoaa tunteisiin. Sivun on rakennettu ja se toimii ennen kaikkea kuvan avulla. Otsikko viittaa suoraan kuviin, se on kuin hautakirjoitus. 'Hautakiveen' on hakattu myös astronauttien nimet. Värikuva räjähtävästä avaruusaluksista on tiukkaan rajattu savurengas, joka luo sukkulan miehistön kuville sädekehän, sepeleen.

Kukin astronautti hymyilee kuvasa-
saan. Rinnalle taitettu abstrakti
räjähdys ja otsikon osoittama kuoleman vaikutus luovat kasvokuville irvokkaan kontrastin.

Etusivun kuolemanspektaakkelin jälkeen kuudella sisäsivulla kerrotaan kuvin ja sanoin, kuinka "Koko Yhdysvallat suri astronauttien kohtaloa" ja kuinka "urheita miehiä ja naisia" he olivat. Presidentti Reaganin mukaan "he tiesivät mitä tekivät". Tukea puheelleen hän sai Ranskan presidentti Mitterrandilta, jonka sähkeessä luki: "Rohkeat, uutta maailmaa etsivät ihmiset ovat aina olleet valmiit maksamaan kalliin hinnan edistyksestä. Mutta tiedämme, ettei mikään voi pysäyttää ihmiskuntaa sen matkalla eteenpäin."

Kuoleman kuvat

Katastrofiesteettisten uutisten pohjana ovat reaaliset tapahtumat, mutta journalistisen ilmaisun saadessaan ne menettävät dokumentaarisen luonteen ja niistä tulee faktan ja fiktion kudelmaa, joissa rajanveto totuuden ja tulkinnan välillä on mahdotonta.

Spektaakkelimaisen esitystavan valitessaan journalistin ideologisuus on itse ilmaisutavassa. Heroisuus, paatoksellisuus, emotionaalisuus luovat ilmaisulle symbolisen tason, joka vetoaa kansallista itsetuntoa kohottaviin tuntemuksiin. Spektaakkelille on tunnusomaista viihteellisyys. Kuoleman kuva on sekoitelma primitiivistä ja modernia - kuoleman pisteet personoituvat katastrofiuutisissa. Mikään inhimillinen kärsimys ei ole tuon esteti-soinnin ulkopuolella. Mutta se tapa, jolla kuva kohteesta välittyy ei ohjaa katsojaa irti mielihyvän puuduttavasta tunteesta. Kuvat ovat Barthesin mukaan "unaarisia".

ERIKOIS ILTA-SANOMAT

N:o 23 — 1986 002147 - 6 - 5

KESKIVIKKONA 29. TAMMIKULTA 1986

*** 3,00 mk (sis.lvy)

72 sekuntia kuolemaan

Ellison Onizuka

Christa McAuliffe

Francis Scobee

Judy Resnik

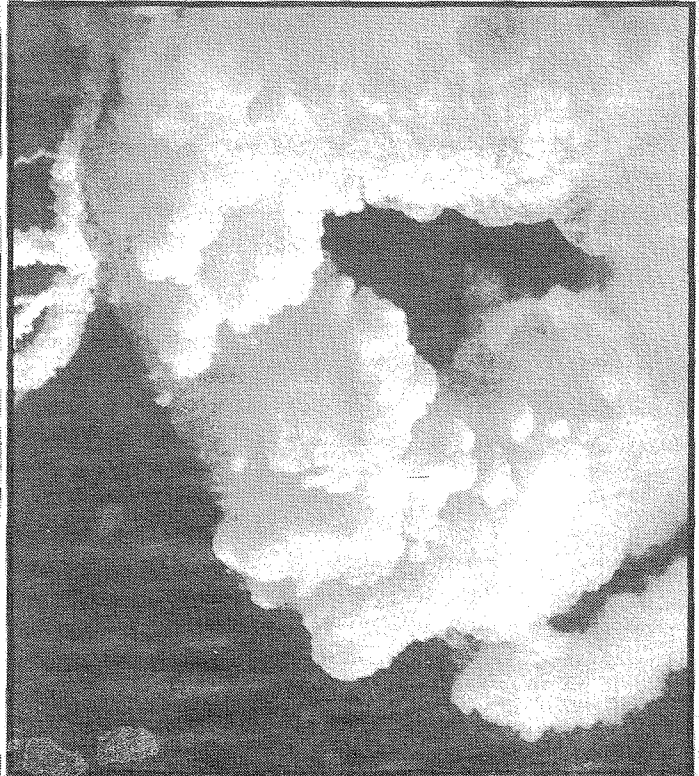

Gregory Jarvis

Ronald McNair

Mike Smith

SIVUT 5-10

Kuva 3.

"Näissä kuvissa ei ole punctumia: shokkia kyllä - kirjaimellinen sisältö voi olla traumaattinen - mutta ei häiriötä: valokuva voi "huutaa" muttei haavoittaa." (Barthes 1985, 47)

Unaarisia ja katastrofisteettisiä kuoleman kuvia yhdistää suoruus, paljastavuus, laskelmoivuus, pinta-puolisuus ja hetkellisyys. Niiden todellinen arvo ja ideologisuuden mitta on siinä tavassa, jolla ne esitetään suurelle yleisölle. Moraali ja moraalittomuus näkyy vallitsevassa käytännössä. Reinin vesi on myrkyllistä, kun sitä nauttii.

Kirjallisuus

BARTHES, R. Valoisa huone. Jyväskylä, 1985.

CARTIER-BRESSON, H. Johdanto teokseen Ratkaiseva hekti. Teoksessa: LINTUNEN, M. Kuvista sanoin. Juva,

1983, s. 81-100.

EVANS, H. Pictures on a Page. London, 1978.

HALL, S: Uutiskuvien määräytymisprosessi. Teoksessa: LINTUNEN, M. Kuvista sanoin 2. Porvoo, 1984, s. 138-190.

HOTINEN, J-P & VIRTANEN, M. Pelkkää teatteria. Tiedotustutkimus 9(1986):4, s. 29-31.

KOBRE, K. Photojournalism: The Professionals' Approach. London, 1980.

NEWHALL, B. The History of Photography. New York, 1964.

Nyky-suomen Sivistys-sanakirja, Porvoo, 1980.

SAARI, I. Falklandin sota ja journalismin karikat. Tiedotustutkimus 8(1985):4, s. 102-109

SARASTE, L. Valokuva - pakenevan todellisuuden kuvajainen. Lahti, 1980.

TIMONEN, I. Sotaharjoitusjutut ja varustelukulttuuri. Tiedotustutkimus 9(1986):1, s. 37-37.

TYÖRYHMÄ. Hetken kuluttua: uutiset! Tiedotustutkimus 4(1982):3, s. 3-21.

Numeron kirjoittajia

HEIKKINEN, Kalle. VTM, M.A., viestintäasiantuntija, Oy Yleisradio Ab, Helsinki.

HEMÁNUS, Pertti. YTL (väit.), professori, Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.

KAHMA, Ilkka. YTL, lehtori, Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.

KYTÖMÄKI, Juha. VTK, tutkija, Oy Yleisradio Ab, Helsinki.

LUOSTARINEN, Heikki. YTL, assistentti, Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.

NEWCOMB, Horace, M. Professori, University of Texas, Austin, USA.

PAANANEN, Seppo. VTK, Helsinki.

PROVIZER, Norman W. Tutkija, Department of History and Political Science, Louisiana State University in Shreveport, USA.

RUSI, Alpo. VTT, dos., Ulkoministeriö, Helsinki.

SILVO, Ismo. FK, tutkija, Oy Yleisradio Ab, Helsinki.

TIMONEN, Ilkka. YK, tutkija, Tampere.

VANHANEN, Hannu. YK, pt. tuntiopettaja, Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos.

VIEMERÖ, Vappu. FT. Åbo Akademi, Psykologiska institutionen, Turku.